היה נוטל פרק שלישי סוטה כב.

שקרא. מקרא: **ושנה.** משנה: **ולא שימש תלמידי חכמים.** ללמוד סברת הגמרא בטעמי המשנה מה הם. רשע הוא שאין תורתו על בוריה ואין ללמוד הימנו שע"י הטעמים יש חילוק באיסור והיתר וכדיני ממונות לזכות ולחייב ובטהרות לטמא ולטהר כדאמר בכמה דוכתי מ"ש אמר מר הכי ומר הכי ואמר מאי ביניהו מיכא ביניהו כך וכך וערוס הוא שהשומע את קולו שונה משניותיו כסבור הוא שבקי בטעמיהם ומיהגין בו כבוד כתלמידי חכמים: **אמר** גרס: **ס"ו ע"ב.** שחשוד על המעשרות ועל הטהרות: **כור.** גרוע מעם הארץ: **כופי.** ואסור לאכול פיתו ויינו דכיון שלא שימש חכמים אינו מקפיד על דברי חכמים לדעתם ולא שנה אלא להרלות עצמו כת"ח: **מגוש.** מכסף הלוחו את העינים וגונב את הלבבות. ואף זה כן: **רעין.** תרגום מוכר מכר (דברים יח) הוא מגוש. לוחש המכסף את לחשיו ואינו מבין מה הם ומה פירושם אלא כך מעשיהם שהמכשפות בא ע"י אותם הלחשים: **פני פגה.** ואף זה תגא שלא שימש בתלמוד שונה משנתו ואינו יודע מה היא: **איזהו עם הארץ.** שחשוד על הטהרות ועל המעשרות ומוחזק מגעו טמא: **כל שאינו קורא ק"ש.** דהא ודאי אינו יודע לקרות וקולא לא ע"ה הוא: **שאינו הלכות.** שלא שימשו לתלמידי חכמים ולא הקפידו על טעמי המשניות: **הלכות.** משניות: **פסיעה.** דהכי הוא אלא במאי נדרשיה אי לאו בהכי: **הוקרב לו.** דומה כעניני היתר: **מבלי עולם ס"ד.** ומה הם גורמין לאחרים: **שמורין הלכה מפוך משנתן.** קאמר שמבלין עולם בהוראות טעות דכיון דאין יודעין טעמי המשנה פעמים גורמין שמדמין לה דבר שאינו דומה ועוד יש משניות הרבה (במשניות) דאחרינן הא מני פלוני הוא וחידתא היא ולית הלכתא כוותיה ועוד שאינן יודעים במחלוקת תנאים הראשונים הלכה כדברי מי הלכך מורין הוראות טעות: **הליכות עולם לו.** השונה הלכות עולם שלו בזכותו: **ליילנים.** בעלת תפלה: **ואלמנה שוכבים.** בעלת שכיבות הולכת ומבקרת שכיבותיה תמיד: **הרי אלו מבלי עולם.** שאינן אלא נותפות ומכשפות ומרלות עצמן לגדקניות שלא יבדקו אחריהן: **קטן שלא כלו לו חדשיו.** לקמן מפרש: **וקיבול שכר מאלמנה.** שהיתה עוברת עלמה יותר מן הצורך כדי לקבל שכר כדאמרינן ואזל למדנו שיעורא אדם עצמו במצוה לקבל שכר יותר: **ברא לדיקים.** לנחול ג"ע: **ברא רשעים.** לירש גיהנם: **שלא יכשלו בני אדם.** להפסיד אלקים על ידי מגן עדן ולירש גיהנם: **כי קאמר.** מבלי עולם: **כגון יוחני בם רעיכי.** אלמנה מכשפה היתה וכשמגיע עת לידת אשה עולמת רחמה במכשפות ולאחר שמלטעמת הרבה היתה אומרת אלך ואבקש אולי תשמע תפלתי והולכת ופותחת הכלי שהיו הכשפים בתוכו וסותרת הכשפים ואז הולד יוצא. פעם אחת היה לה שכיר יום בביתה והיא הלכה לבית האשה הילדת ושמע השכיר קול הכשפים מקשקש בתוך הכלי כמו שהולך מקשקש במעי האם ובא השכיר וסתר את מגופת הכלי והכשפים יצאו והולד נולד וידעו כל העולם כי בעלת כשפים היא ל"ה: המבעט ברבותיו וקרי ליה קטן שלא כלו חדשיו על ידי שימיו מתקצרין כדאמ' פ"ק דחגיגה.

שקרא ושנה ולא שימש תלמידי חכמים: אתמר קרא ושנה ולא שימש ת"ח ר' אלעזר אומר הרי זה עם הארץ ר' שמואל בר נחמני אמר הרי זה בור ר' ינאי אומר ה"ז כותי רב אחא בר יעקב אומר הרי זה מגוש אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא כרב אחא בר יעקב דאמרי אינשי רטין מגושא ולא ידע מאי אמר תני תנא ולא ידע מאי אמר ת"ר [1]איזהו ע"ה כל שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית בברכותיה דברי ר' מאיר וחכ"א כל שאינו מניח תפילין בן עזאי אומר כל שאין לו ציצית בבגדו ר' יונתן בן יוסף אמר כל שיש לו בנים ואינו מגדלן ללמוד תורה [2]אחרים אומרים אפילו קורא ושונה ולא שימש ת"ח זהו ע"ה קרא ולא שנה הרי זה בור לא קרא ולא שנה עליו הכתוב אומר [3]וזרעתי את בית ישראל ואת בית יהודה זרע אדם וזרע בהמה: [4]ירא את ה' בני ומלך ועם שונים אל תתערב אמר רבי יצחק אלו ששונים הלכות פשיטא מהו דתימא שונין בחטא וכדרב הונא [5]דאמר רב הונא כיון שעבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו קמ"ל תנא התנאים מבלי עולם מבלי עולם ס"ד אמר רבינא שמורין הלכה מתוך משנתן תניא נמי הכי א"ר יהושע וכי מבלי עולם הן והלא מיישבי עולם הן שנאמר [6]הליכות עולם לו אלא שמורין הלכה מתוך משנתן: אשה פרושה וכו': ת"ר בתולה צליינית ואלמנה שובבית וקטן שלא כלו לו חדשיו הרי אלו מבלי עולם איני והאמר רבי יוחנן למדנו יראת חטא מבתולה וקיבול שכר מאלמנה יראת חטא מבתולה דר' יוחנן שמעה לההיא בתולה דנפלה אאפה וקאמרה רבש"ע בראת גן עדן ובראת גיהנם בראת צדיקים ובראת רשעים יהי רצון מלפניך שלא יכשלו בי בני אדם קיבול שכר מאלמנה דההיא אלמנה דהואי בי בנישתא בשיבבותה כל יומא הות אתיא ומצלה בי מדרשיה דר' יוחנן אמר לה בתי לא בית הכנסת בשיבבותך אמרה ליה רבי ולא [7]שכר פסיעות יש לי כי קאמר כגון יוחני בת רטיבי מאי קטן שלא כלו לו חדשיו הכא תרגימו זה ת"ח המבעט ברבותיו רבי אבא אמר זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה [8]דא"ר אבהו אמר רב הונא אמר רב מאי דכתיב [9]כי רבים חללים הפילה ועצומים כל הרוגיה כי רבים חללים הפילה [10]זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה ועצומים כל הרוגיה [11]זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה

ועד

רבי שמואל בר נחמני אמר ה"ז בור. תימה כמאן ס"ל לא כאמרים ולא כר' יהודה דאמרים לא קרו בור [12]אלא לשנה ולא קבא ור' יהודה אפי' עם הארץ לא משוי ליה דאמר בפוף פרק אלו מציאות (כ"מ דף לג:) דדרש ר' יהודה בר אילעאי שמעו דבר ה' המחרדים אל דברו וגו' המחרדים אל דברו אלו תלמידי חכמים אחיכם אלו בעלי מקרא שנאיכם אלו בעלי משנה מנדיכם אלו עם הארץ אלמא דבעלי משנה מי בעלי מקרא לאו בכלל ע"ה מינהו: **כל** שאינו קורא ק"ש שחרית וערבית דברי ר"מ. תימה לר"י דאמר בפ' הניזקין (גיטין דף פא.) ובפ' ג' שאכלו (ברכות דף מז:) איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל מולין בטהרה דברי ר"מ ופירש דהכה עמיני עם הארץ הן ויש שאין מקבלין ממנו עדות כדאמרינן בפ' אלו עוברין (פסחים דף מט:) שאה דברים נאמרו בעם הארץ אין מקבלין מהן עדות וכו' ובפ' תומר בקודש (חגיגה דף כב.) כמאן מקבלין סהדותא מעם הארץ כר' יוסי ויש כסר לענין עדות ומשמר על הטהרות ועל המעשרות אי לענין זימון אי לענין שביעית א"נ לענין דברים שאינן נקחין אלא מן המומחה כדאיתא בפ' שני דמסכת ע"ז (דף לט:): **בירושלמי** אמר פרושה זו היא שיושבת ומלעגת בדברי תורה ותאמר אלי תבא ויאכל עמה בגילה הוא א"ר אבהו כביכול היה במחשבה הוא לבדו יודע שלא עלתה על דעתה אלא בשביל להעמיד שבטים הוסיפו עליהם בתולמא ליימנית [13] ואלמנה שובבית [14]ומי חגלה נקבת שם בית ומיונן שהוא עולה לחדשיו (בתולה ליימנית מציימה אוכלת בתוליה ומיונק שהוא עולה לחדשיו) ר' חלקיה בשם ר' סימון זה שהוא גדול בתורה שלא בפיקנו ומזכה את הגדולים ממנו א"ר יוסי זהו שכן תשע ואכריו גדלה כגן י"ב והוא בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה והן מתות על ידו והוא פטור רבי פירש מציימה אוכלת בתוליה ממתת לומות בתוליה ושמרת אבל מורי אחי הרב ר"מ פי' עושה חסידה ומתפללת כדגרסינן בגמ' דיקן לגייאית וכאילו אמה ועושה תעניות שתהא נענת בתפלתה ואינה עושה אלא לגנב את העין שלא יבדקו אחריה ומזנה ואוכלת בתוליה:

ועד

כח א מיי' פ"ה מהלכות ת"ת הלכה ד [ופ"ל מהלי סנהדרין הלי ח] טוש"ע י"ד סימן רמב סעיף יג:

כט ב מיי' שם [ופסק] טוש"ע שם סעיף יד:

תורה אור השלם

1. הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻם יְיָ וְחָרַשְׁתִּי אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת בֵּית יְהוּדָה זֶרַע אָדָם וְזֶרַע בְּהֵמָה:
ירמיהו לא כז
2. יְרָא אֶת יְיָ בְּנִי וָמֶלֶךְ עִם שֹׁנִים אַל תִּתְעָרֵב:
משלי כד כא
3. עָמוּד וְיָמוּד אֶרֶץ רָאָה וְיָחֵר גּוֹיִם וַיִּתְפֹּצְצוּ הִרְרֵי עַד שְׁחֹ גִּבְעוֹת עוֹלָם הֲלִיכוֹת עוֹלָם לוֹ:
חבקוק ג ו
4. כִּי רַבִּים חֲלָלִים הִפִּילָה וְעֲצוּמִים כָּל הֲרֻגֶיהָ:
משלי ז כו

תוס' שאנץ (המשך)

אלו עוברין מיתניא. ואורי"י דההיא הניזקין ב) דההיא דנוחנין לעם הארץ בנות חברים גדולות ופוסקין להם על מנת שלא תעשה על גבי טהרות ר"ש ב"ג א' אין צריך לפסוק שאפי' לא פסק עמו כן הדין שלא תעשה על גביי טהרות אלא בפרישות אחר תינהוג גם כשהיא תחתיו. ואחר כך שונה רש"ג איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו וה"ק איזהו עם הארץ שישיאנו לו חבר בתו בזה הענין שתנהוג טהרה תחתיו כל שאינו אוכל כו'. וחכמים אומרים אפי' למי שאינו מעשר פירותיו משיאין לו בת חבר: אחרים אומרים אפי' קרא ושנה משמע מהכא דאחרים לא הוי ר' מאיר ואע"ג דבכולהי תלמודא אמרי' מאן אחרים ר' מאיר ל"ל דכרוב מקומות הוו אחרים ר' מאיר דאמרינן מאן יש אומרים ר' נתן ובפ"ק דגיטין גר' ג) יש אומרים לא היינו ר' מאיר אלא ר' נתן דברוב המקומות יש אומרים היינו ר' נתן: המורים הלכה מתוך משנתם שמבלים עולם בהוראת טעות דכיון דאינם יודעים טעם המשנה מדמים להם דבר שאינו דומה. ויש אומר' משניות הרבה דאמר הא פני פלוני היא ויחידא היא ולית הלכתא כותיה ומורים בטעות ל"ה: בתולה צליינית בעלת תפלות ואלמנה שובבית בעלת שכנית הולכת ומבקרת שכיבותיה תמיד שאינן אלא מנאפות ומכשפות ומראות עצמן כצדקניות שלא יבדקו אחריהן ל"ה. כגון יוחני בת רטבי א"ה אלמנה מכשפנית היתה וכשמגיע עת לדת האשה עוצרת האשה במכשפות ולאחר שמגעטרת האשה

גליון הש"ס

גמ' דאמר ר' אבהו. ל"ל אלא:

מוסף רש"י

איזהו עם הארץ. כדכרו חכמים בכל מקום (ברכות מז:). ולא שימש ת"ח. היא הגמרא המלויה בסברא סביו מומים לדברי משנה טעם וסיו מתמפפים יפד ושופקים בכך, והיא דומגת הגמרא שסדרו בתלמודים (שם). זרע אדם וזרע בהמה. כלומר החכמים והכוורים כולם מחדשים לפרוסם ולהרמתם (חולין ה:). ולא שכר פסיעות יש לי. אם יש בית הכנסת בשכונתי ואני בא לבית מדרשך להתפלל (ב"מ קז:). כי רבים חללים הפילה. לשון נפל אלא מלאו ימיו, כלומר תלמיד שלא מלאו ימיו רבים חללוי (ע"ז יט:). ועצומים כל הרוגיה. המתעצמים והמחרישים ומתמפקים מלהורות, הוגנין את דוכן, ועצומים לשון ועולם עניני (שם).

תוספות שאנץ

הרי זה בור. בור גרוע מעם הארץ: רטין מגושא לוחש המכשף את לוחשיו ואינו יודע מה הם ומה פירושם אלא כך מעשיהם שמכשפות בא על ידי לחשים: חני תנא אף תנא זה שלא שמש תלמידי חכמים בתלמוד שונה משנתו ואינו יודע מה הוא. ל"ה: איזהו עם הארץ פ"ה שנחשד על הטהרות ועל המעשרות ומוחזק מגעו טמא: כל שאינו קורא ק"ש דהא ודאי לא ידע מידי אבל ידע לקרות וקורא לאו עם הארץ הוא דברי ר' מאיר. ו"מ דהך ברייתא מתניא לענין זימון שאין מזמנין על עם הארץ. עוד מצי למימר דמתניא לענין דאמרי' פרק ואלו עוברין שעם הארץ פסול לעדות ואין מכריזין על אבדתו אבל ק' מההיא דפ' הניזקין (דף פ"א) דקאמר איזהו עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה דברי ר' מאיר וחכמים אומרים כל שאינו מעשר פירותיו ולענין מאי מיתניא אי לענין דימון ליתא דאמרי' בפרק שלשה שאכלו דעם הארץ שאינו מעשר פירותיו דהיינו עם הארץ דרבנן. ואי לענין דמאי ליתא דהא מי שחשוד על הדמאי כדמוכח בפ"ק דיבמות דעוד ק' דר"מ אדר' מאיר דהכא קאמר דהוי עם הארץ כל שאינו אוכל חוליו בטהרה ריש לומר דהיינו דהתם לענין דהיא

ב) ל"ל דהסיא דהניזקין מתניא לענין שטתגין לע"ה בנות חברים וכו' והא' בתוספתא דע"ז פ"ג ופי' בתוס' גיטין שם ד"ה לחה.
ג) ל"ל יש לומרים אחר דגרי כי נתן וכ"ב ד"ל אלו ליט ר"ג אלא דגרוב המקומות וכו'.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com